

ZÁKON

č. 213/2018 Z. z. o dani z poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Národná rada Slovenskej republiky sa uzniesla na tomto zákone:

K zákonu o dani z poistenia

Dňa 18. júla 2018 nadobudol platnosť zákon č. 213/2018 Z. z. o dani z poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Prijatím zákona o dani z poistenia tak došlo k rozšíreniu daňovej sústavy Slovenskej republiky o novú nepriamu daň. Primárnym dôvodom zavedenia tejto dane bolo úsilie vlády Slovenskej republiky nahradiť odvod z prijatého poistného z neživotného poistenia (osobitný odvod), ktorý bol zavedený § 68a zákona č. 39/2015 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov od 1. januára 2017 (novelou zákona o poisťovníctve č. 339/2016 Z. z.) a ktorý zaväzuje poisťovne, poisťovne z iného členského štátu a pobočky zahraničných poisťovní odvádzať odvod vo výške 8 % z prijatého poistného, ktoré im plynú z poistných zmlúv neživotného poistenia, ktoré s poistníkmi uzavreli po 31. decembri 2016. Osobitnému odvodu tak podlieha prijaté poistné zo všetkých odvetví neživotného poistenia s výnimkou povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktoré podlieha odvodu stanovenému v § 68 zákona o poisťovníctve. Osobitný odvod sa však ukázal ako nedostatočne komplexné a do určitej miery neefektívne opatrenie spôsobujúce na jednej strane aplikačné problémy poisťovníam (napríklad problémy spôsobuje absencia jednoznačného názoru na zedefinovanie pojmu „nová poistná zmluva“) a na druhej strane, z dôvodu rozličného zaobchádzania s poistnými zmluvami uzavretými pred 1. januárom 2017 a po tomto dátume, negatívne vplýva na hospodársku súťaž a úroveň ochrany poistníkov, resp. poistených, nakoľko motivuje k zakonzervovaniu poistníkov v starých poistných zmluvách (stará poistná zmluva má napr. nedostatočné poistné krytie, avšak prechod k novej poisťovni je z titulu vyššieho poistného demotivačný). Zároveň, v závislosti od typu uzavretej poistnej zmluvy, resp. spôsobu uzavretia poistnej zmluvy, spôsoboval pri niektorých typoch poistenia rozdielne výšky poistného aj pre „nových poistených“. Niektoré rámcové skupinové poistné zmluvy (napr. rámcová poistná zmluva

poistenia schopnosti splácať úver alebo rámcová poistná zmluva cestovného poistenia), pri ktorých uzavrela poisťovňa s poisťníkom (väčšinou finančnou inštitúciou) pred 31. decembrom 2016 rámcovú poistnú zmluvu na dobu neurčitú, do ktorej sa priebežne dopĺňajú noví poistení, sa nepovažovala za poistnú zmluvu spadajúcu pod osobitný odvod. Ak by však poistený uzavrel poistnú zmluvu (napr. cestovné poistenie) s poisťovňou priamo, osobitný odvod by sa na neho vzťahoval. V neposlednom rade osobitný odvod nepokrýval všetky situácie, najmä prípady preúčtovávania nákladov poistenia materskou spoločnosťou na dcérsku spoločnosť, ak poistná zmluva uzavretá so zahraničnou poisťovňou, ktorá si v tuzemsku nezriadila pobočku a z ktorej je poistné alebo jeho časť preúčtovávané tejto právnickej osobe, kryje aj poistné riziká umiestnené v Slovenskej republike.

Na druhej strane treba uviesť, že Slovenská republika nie je v Európskej únii, pokiaľ ide o daň z poistenia, prvým členským štátom, ktorý tento druh dane zavádza, keďže v súčasnosti má takúto alebo obdobnú daň zavedenú už väčšina členských štátov. Dôvodom na zdanenie poistenia osobitnou formou nepriamej dane je totiž skutočnosť, že poisťovacie služby sú v celej EÚ oslobodené od dane z pridanej hodnoty, a to na základe článku 135 ods. 1 písm. a) smernice Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty v platnom znení. Je pritom potrebné poznamenať, že samotná smernica o DPH nebráni tomu, aby členské štáty zdaňovali poistné, keď sa v jej článku 401 uvádza, že: „*Bez toho, aby boli dotknuté ostatné ustanovenia Spoločenstva, ustanovenia tejto smernice nesmú brániť členskému štátu zachovávať alebo zavádzať dane z poistných zmlúv...*“.

Zákon o dani z poistenia nadobúda účinnosť 1. januára 2019 a od tohto dátumu budú dani podliehať v zásade všetky poistné zmluvy neživotného poistenia, ak je nimi kryté poistné riziko umiestnené v Slovenskej republike.

Prijatím zákona o dani z poistenia došlo súčasne aj k novelizácii celkovo piatich zákonov, konkrétne zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov, zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov, zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákona č. 39/2015 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zmeny a doplnenia v týchto právnych predpisoch nie sú, až na zákon o poisťovníctve, predmetom tohto komentára, aj keď niektoré z nich priamo či nepriamo súvisia so zavedením dane z poistenia.

Zmeny a doplnenia zákona o poisťovníctve sú obsiahnuté v článku VI zákona o dani z poistenia a ich obsahom je, v súlade s primárnym dôvodom zavedenia dane z poistenia, jednak vypustenie osobitného odvodu (§ 68a) a zároveň stanovenie prechodných ustanovení k zákonu o poisťovníctve, upravujúcich pravidlá odvedenia, ako aj uplatnenia osobitného odvodu na poistné zmluvy, pri ktorých poistné obdobie začalo plynúť pred 1. januárom 2019, po tomto dátume.

Z dôvodu právnej istoty upravuje odsek 1 prechodného ustanovenia (§ 205a) lehotu a proces osobitného odvodu za mesiac december 2018. V súlade s režimom pôvodne nastaveným vypúšťaným § 68a tak poisťovňa, poisťovňa z iného členského štátu a pobočka zahraničnej poisťovne musia do 31. januára 2019 odviesť osobitný odvod prislúchajúci za mesiac december 2018 na osobitný príjmový účet Daňového úradu pre vybrané daňové subjekty. Rovnako ako tomu bolo počas uplatňovania osobitného odvodu, toto odvedenie musia písomne oznámiť Daňovému úradu pre vybrané daňové subjekty najneskôr do troch pracovných dní od jeho vykonania a v rovnakej lehote písomne predložiť údaje preukazujúce položky vstupujúce do výpočtu základu pre osobitný odvod.

S cieľom vyhnúť sa výpadku príjmov štátneho rozpočtu upravuje odsek 2 prechodného ustanovenia lehoty a proces vykonania následných odvodov osobitného odvodu v prípadoch poistných zmlúv, pri ktorých poistné obdobie začalo plynúť pred 1. januárom 2019 a ktoré zároveň podliehali osobitnému odvodu. Uvedené prechodné obdobie tak pokrýva platné poistné zmluvy uzavreté medzi 1. januárom 2017 a 31. decembrom 2018 a pri ktorých zároveň poistné obdobie neuplynulo pred 31. decembrom 2018. V prípade absencie prechodného ustanovenia by takéto poistné zmluvy nepodliehali ani osobitnému odvodu (ktorý sa počnúc 1. januárom 2019 ruší), ani dani z poistenia, nakoľko tá sa v súlade s § 13 ods. 1 zákona o dani z poistenia uplatní, len ak poistné obdobie začne plynúť po 31. decembri 2018. S cieľom zachytenia takýchto poistných zmlúv sa stanovuje, že tieto budú do začiatku nasledujúceho poistného obdobia podliehať osobitnému odvodu podľa § 68a v znení účinnom do 31. decembra 2018. V prípade, že poisťovňa, poisťovňa z iného členského štátu alebo pobočka zahraničnej poisťovne uzavrela počas platnosti osobitného odvodu poistnú zmluvu s dlhším poistným obdobím, bude takáto poistná zmluva podliehať osobitnému odvodu až do konca príslušného poistného obdobia, čo bude mať pre poisťovňu, poisťovňu z iného členského štátu alebo pobočku zahraničnej poisťovne za následok existenciu duálneho režimu (jedna veľká časť poistných zmlúv pôjde v režime dane z poistenia, kým pri druhej menšej časti bude dobiehať osobitný odvod).

základe slobody poskytovať služby o sume poistného, poistných plnení a poplatkov bez odpočítania zaistenia podľa jednotlivých členských štátov)“.

Zákon o dani z poistenia na účely určenia skutočnosti, či je poistné riziko umiestené v Slovenskej republike, stanovuje štyri daňové hraničné ukazovatele:

- a) nehnuteľnosti, ich súčasti, príslušenstvo a veci, ktoré sa v nich nachádzajú, okrem tovaru v obchodnej preprave

Prvý daňový hraničný ukazovateľ stanovuje pravidlo pre nehnuteľnosti, ich súčasti, príslušenstvo a veci, ktoré sa v týchto nehnuteľnostiach nachádzajú. V porovnaní s § 5 písm. m) prvým bodom zákona o poisťovníctve je rozdiel v textácii zákona v tom, že v zmysle čl. 157 smernice Solventnosť II sa hnutelný majetok uložený v nehnuteľnosti umiestnenej na území členského štátu okrem tovarov v obchodnej preprave považuje za riziko v tomto členskom štáte aj vtedy, ak budova a jej obsah nie sú kryté rovnakou poistnou zmluvou. Na základe uvedeného pravidla tak poistenie rizík spadajúcich primárne pod body 8 a 9 prílohy č. 1 k zákonu, pokiaľ sa týkajú nehnuteľností a vecí s nimi súvisiacimi, je predmetom dane z poistenia, ak sa nachádzajú na území Slovenskej republiky.

Príklad:

Nemecká spoločnosť vlastní kancelársku budovu v Bratislave, v ktorej má zriadené back office centrum pre svoje pobočky zriadené v Nemecku. Jednotlivé kancelárie sú zariadené výpočtovou technikou a nábytkom. V prípade, že si nemecká spoločnosť dá túto budovu vrátane zariadenia (výpočtová technika, nábytok) poistiť, poistné riziko bude umiestnené v Slovenskej republike (bez ohľadu na skutočnosť, či je budova a zariadenie v nej sa nachádzajúce poistené tou istou poistnou zmluvou) a toto poistenie bude podliehať dani z poistenia.

Príklad:

Spoločnosť so sídlom v Rakúsku prevádzkuje logistické sklady v Rakúsku, Maďarsku a v Slovenskej republike. V týchto skladoch dochádza k dočasnému uskladneniu tovarov jej zákazníkov, ktoré sú súčasťou obchodnej prepravy. Rakúska spoločnosť má sklady poistené poistnou zmluvou uzavretou s Rakúskou poisťovňou, pričom poistná zmluva sa súčasne vzťahuje aj na zodpovednosť za škodu v súvislosti s tovarom v obchodnej preprave, ktorý rakúska spoločnosť skladuje pre zákazníkov. Poistenie vzťahujúce sa na sklady a ich vybavenie umiestnené v Slovenskej republike podlieha dani z poistenia, nakoľko je tu umiestnené poistné riziko. Poistné vzťahujúce sa na zodpovednosť za uskladnený tovar podlieha taktiež dani z poistenia, nakoľko je poistné riziko umiestnené v Slovenskej republike podľa pravidla § 3 ods. 2 písm. d) druhého bodu zákona o dani z poistenia (poistná zmluva sa vzťahuje na organizačnú zložku rakúskej spoločnosti).

(3) Ak vzniká daňová povinnosť podľa § 5 ods. 1 písm. c), základom dane je suma splatného poistného znížená o daň.

(4) Ak vzniká daňová povinnosť podľa § 5 ods. 3, základom dane je suma zaplateného poistného.

(5) Ak vzniká daňová povinnosť podľa § 5 ods. 4, základom dane je suma preúčtovaných nákladov poistenia.

K § 6

Ustanovenie § 6 definuje čiastku, z ktorej sa pri uplatnení sadzby dane vypočítava splatná daň, t. j. základ dane. Keďže predmetom dane je poistenie uvedené v § 3 ods. 1 zákona o dani z poistenia, za ktoré platí poistník ako spotrebiteľ poisťovacej služby poistné, základ dane sa bude určovať zo sumy poistného a v prípade platiteľov uvedených § 4 ods. 2 písm. b) zákona o dani z poistenia z preúčtovaných nákladov poistenia. Podobne ako v prípade dane z pridanej hodnoty, aj v zákone o dani z poistenia sa má za to, že suma dane je až na výnimky, ktoré predstavujú prípady prenesenia daňovej povinnosti, už obsiahnutá v sume poistného, a teda základ dane sa vypočítava reverzne, t. j. z celkovej sumy poistného sa odpočíta podiel, ktorý predstavuje suma dane pri uplatnení sadzby dane vo výške 8 %, a výsledok predstavuje základ dane. Uvedené vyplýva zo znenia § 6 ods. 1 až ods. 3, na základe ktorých je základom dane poistné (prijaté, zaúčtované alebo splatné) znížené o daň samotnú. Týmto znakom je spolu so zadaním osoby povinnej platiť daň potvrdený charakter dane z poistenia ako nepriamej dane.

Príklad:

Výška havarijného poistenia, ktorým bol poistený automobil evidovaný v Slovenskej republike, bola v poistnej zmluve uzavretej 2. januára 2019 dojednaná na sumu 500 eur ročne. Poistník zaplatil poisťovni, ktorá si zvolila ako deň vzniku daňovej povinnosti deň prijatia platby poistného, túto sumu 3. januára 2019 a poisťovňa túto platbu zaúčtovala 5. januára 2019. Dňom zaúčtovania platby vznikla poisťovni daňová povinnosť a do 30. apríla 2019 je povinná podať daňové priznanie a zaplatiť daň vo výške 37,04 eura zo základu dane 462,96 eura.

Pokiaľ ide o platiteľa, ktorému vzniká daňová povinnosť podľa § 5 ods. 1 písm. a) zákona o dani z poistenia, t. j. dňom prijatia platby poistného, základom dane u tohto platiteľa je suma prijatého poistného znížená o daň. Keďže tomuto platiteľovi vzniká daňová povinnosť v rozsahu prijatej platby [§ 5 ods. 1 písm. a) zákona o dani z poistenia], v prípadoch, kedy prijme nižšiu sumu, ako je suma predpísaného poistného, respektíve prijme splátku dohodnutého poistného, bude určovať základ dane a vypočítavať daň z tejto prijatej sumy.

K § 11

Ustanovenie § 11 ods. 1 zavádza záznamovú povinnosť pre každého platiteľa. Táto povinnosť je mimoriadne dôležitá z hľadiska efektívneho výkonu správy daní. Platiteľ je povinný viesť záznamy podľa jednotlivých zdaňovacích období, pričom objem, v akom bude platiteľ povinný záznamy viesť, závisí od skutočnosti, či je platiteľ poisťovateľom, ktorý je podľa § 4 ods. 1 zákona o dani z poistenia osobou povinnou platiť daň, alebo je iným subjektom, napríklad poisťníkom, ktorý uzavrel poisťnú zmluvu so zahraničnou poisťovňou, ktorá si v Slovenskej republike nezriadila pobočku.

Každý platiteľ má viesť záznamy v rozsahu nevyhnutnom pre správne určenie dane. Závazný obsah záznamov teda nie je určený, aj keď ustanovenie § 11 ods. 1 zavádza minimálne obsahové požiadavky záznamov, ktoré je platiteľ povinný evidovať.

Záznamy za každé zdaňovacie obdobie musia obsahovať najmä:

- údaje potrebné na identifikáciu poisťníka,
- údaje potrebné na identifikáciu poisťovateľa,
- číslo poisťnej zmluvy, ktorou bolo uzavreté poistenie, ktoré predstavuje predmet dane,
- sumu poisťného, ktoré plynie poisťovateľovi na základe uvedenej poisťnej zmluvy,
- základ dane,
- sumu dane,
- sadzbu dane,
- informáciu o umiestnení rizika.

Záznamy sa v zásade budú viesť podľa jednotlivých poisťných zmlúv, na základe ktorých vzniklo poistenie, ktoré predstavuje predmet dane. Zákon o dani z poistenia v prípade záznamovej povinnosti neobsahuje žiadne faktické exempcie z tejto povinnosti, ako je tomu napríklad pri podávaní daňového priznania (pozri komentár k § 10). Z uvedeného vyplýva, že záznamovej povinnosti bude podliehať aj taký platiteľ, ktorému v konkrétnom zdaňovacom období vznikla daňová povinnosť, hoci táto je v nulovej výške, lebo napríklad v zdaňovacom období prijal len platby poisťného za povinné zmluvné poistenie na škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktoré má sadzbu dane vo výške 0 % zo základu dane. Z dôvodu, že pri hraničnom poistení nie je poisťné riziko umiestnené na území Slovenskej republiky (pozri komentár k § 3), sa domnievame, že Slovenská kancelária poisťovateľov tejto požiadavke nepodlieha.